

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET
PAA KRONBORG

A A R B O G 1944

UDGIVET AF
HANDELS- OG SØFARTSMUSEET PAA KRONBORG
OG
SELSKABET
„HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS VENNER“

HELSINGØR 1944

Redaktion: KNUD KLEM

MUSEETS KOMITÉ

Departementschef JOHS. DALHOFF, K. af Dbg., DM., FM.,
Formand.

Grosserer, Konsul ERIK ANDERSEN, R. af Dbg.

Borgmester P. CHRISTENSEN.

Professor, Dr. phil. KNUD FABRICIUS, R. af Dbg., DM.

Kaptajn H. P. HAGELBERG, R. af Dbg., DM.

Orlogskaptajn P. HOLCK, R. af Dbg., DM.

Direktør, Generalkonsul CHR. HOLM, K. af Dbg., DM.

Museumsinspektør, Mag. art. CHR. AXEL JENSEN, R. af Dbg.

Direktør J. A. KØRBING, K. af Dbg., DM.

Skibsreder E. B. KROMANN.

Direktør for Statens Bygningsvæsen O. K. LARSEN, R. af Dbg.

Direktør, cand. jur. EILERT MÆGAARD, R. af Dbg., DM.

Direktør for Grønlands Styrelse K. H. OLDENDOW, R. af Dbg.,
DM.

Direktør, Dr. techn. CHR. OVERGAARD, K. af Dbg., DM.

Professor, Dr. phil. E. STRØMGREN, R. af Dbg., DM.

Museets Leder: Museumsdirektør, cand. mag. KNUD KLEM.

Skibsteknisk Konsulent: Civilingeniør, cand. polyt. KNUD E.
HANSEN.

Kustoder: AUG. NIELSEN og H. ECKHAUSSEN.

Generalkonsul Johan Hansen.

GENERALKONSUL JOHAN HANSEN

Den 18. Juni f. A. samledes Komitéen for Handels- og Søfartsmuseet til sit aarlige Inspektionsbesøg, og her naaede Efterretningen os om, at Generalkonsul Johan Hansen foregaaende Nat var afgaaet ved Døden. Komitéen fik saaledes Lejlighed til samlet at mindes hans mangeaarige virksomme og gavmilde Støtte for Museet.

Med den udprægede Kendskab og Forstaaelse af Søfartens Betydning som Erhverv, og med den særlige Kærlighed til vore Kulturminder, som gav sig saa mange Udslag til Fordel for dansk Museumsvesen, var det kun naturligt, at Generalkonsulen gik stærkt i Brechen for et dansk Handels- og Søfartsmuseum.

Generalkonsul Johan Hansen har deltaget i Museets Ledelse fra dets første Dage, idet han allerede i 1914 indtraadte i Museets Forretningsudvalg.

Efter Stadfæstelsen af Museets Statutter af ²⁷/₁₁ 1923 valgtes Generalkonsulen til Næstformand — Handelsministeren var den Gang Museets Formand — og som saadan tog han fremragende Del i de mange Forhandlinger, der i disse Aar førtes om Udvidelse af Søfartsmuseets Lokaler, og om den foreslaede Overgang fra selvejende Institution til Statsmuseum.

Betydelige Udvidelser fandt Sted, men Museet forblev en selvejende Institution, bl. a. fordi man ønskede at opretholde en nær Tilknytning mellem Museet og de interesserede Erhverv.

Personligt vil Generalkonsulen blive mindet af Museet som en overordentlig elskværdig Mand. Han var behagelig og hensynsfuld og var lydhør over for alle gode Forslag. Det frem-

gaar af Forhandlingsprotokollen, at Generalkonsulen, som igennem adskillige Aar fungerede som Kasserer for Museet, udfoldede store Anstrengelser for — trods alle store Vanskeligheder — at opretholde en god Økonomi for Museet.

Gennem de mange Aar har Johan Hansen optraadt som en rundhaandet og forstaaelsesfuld Velgører for Museet. Over et halvt Hundrede Malerier og Tegninger har han skænket Museet, og blandt disse Gaver findes der adskillige værdifulde Kunstværker, saaledes en Samling af Miniaturer af den store Handelsperiodes Mænd, Malerier af Jens Juel, Pasteller af Hornemann, forskellige Kunstgenstande og adskilligt andet, der nu pryder og beriger Søfartsmuseet.

Hans Virksomhed og Gavmildhed overfor Museet vil dettes Bestyrelse være ham taknemmelig for, saalænge Museet bestaar, og vi vil ære og agte Mindet om ham for hans trofaste Støtte.

JOHS. DALHOFF

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET PAA KRONBORG

BERETNING

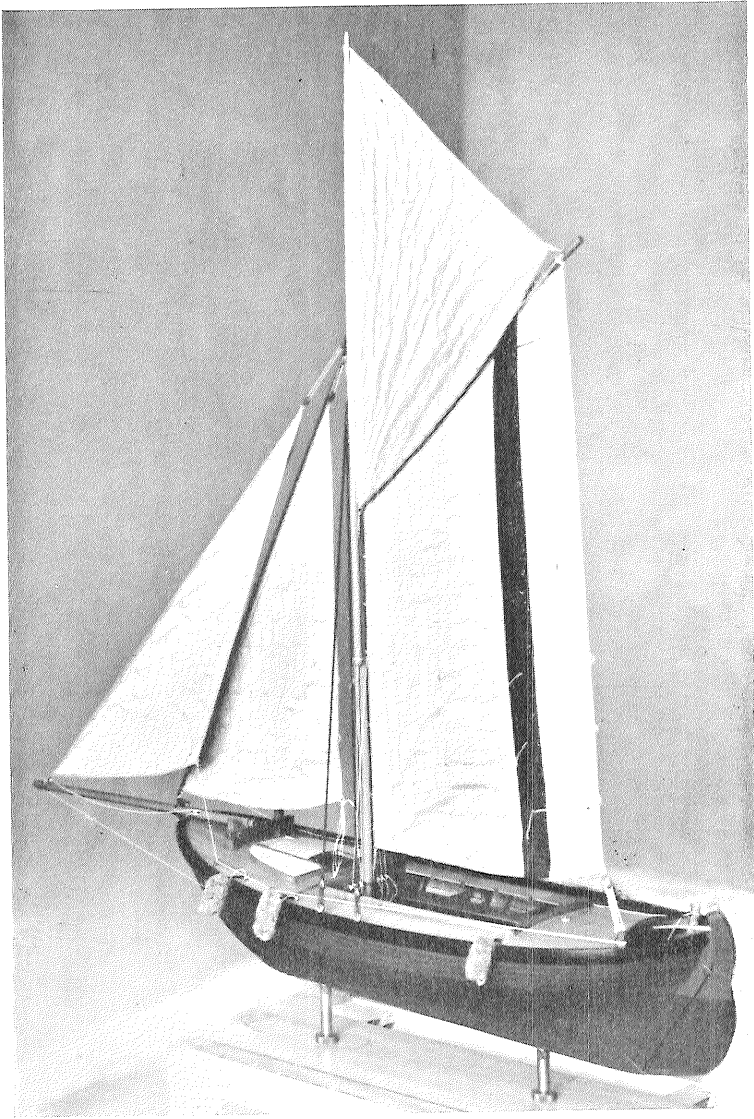
for

REGNSKABSAARET 1943—44

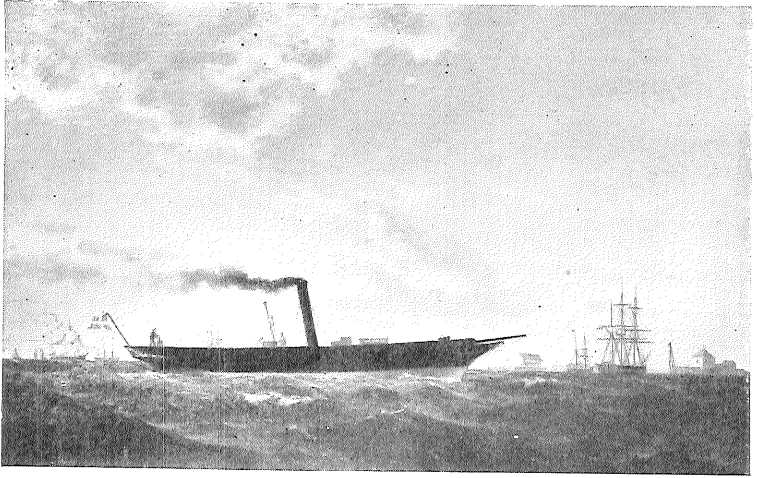
Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg har ogsaa i Regnskabsaaret 1943—44 erhvervet adskillige Genstande af megen Værdi for dets Samlinger. Ligesom i de tidligere Regnskabsaar har Tuborgfondet ydet velvillig Støtte til den af Museet udførte Opmaaling af ældre Smaaskibstyper. Det drejer sig denne Gang om Lodsbaaden „Helsingør“, der byggedes i Helsingør i 1869 af Skibsbygger Bjerg til Helsingørs Lodseri. Baaden eksisterer endnu, idet den i 1941 solgtes til Fiskehandler Chr. Pichard i Aalsgaarde. Den er klinkbygget, af Eg og rigget med Storsejl uden Bom, spidst Topsejl, Fok og Klyver. De forskellige Ejendommeligheder, der karakteriserer denne Type, er udmærket gengivet i Modellen. Ligesom de øvrige tilsvarende Modeller i Museets Eje, er ogsaa denne udført af Baadebygger Chr. Nielsen paa Fejø. Efter Modellens Fuldførelse er Baadebyggeren gaaet i Gang med Opmaalingen af andre Smaaskibstyper, hvor Modeller staar paa Museets Ønskeliste.

En Række andre Minder fra Sejlskibstiden er tilgaaet Samlingerne. Ved Køb er erhvervet en smuk farvelagt Tegning af Lønning med Fremstilling af Asiatisk Kompagnis Fregat „Holsteen“ 1803. Langfarten paa Ostindien og Kina er endvidere repræsenteret ved de to interessante Portrætter af Kapajnerne Niels Holbech og hans Søn Peter Nielsen Holbech samt et Billede af sidstnævntes Skib, Fregatten „Constantia Maria“ af København, der er omtalt andetsteds i denne Aarbog. Fuldmægig i Udenrigsministeriet Willie Bodenhoff har skænket en smuk Gengivelse af det Bodenhoffske Rederflag fra 1771, saa-

ledes som det kendes fra en bevaret Beskrivelse i de Bodenhoffske Familiepapirer. En Samling interessante gamle Dokumenter er gennem Maskinmester N. Sejrup, København, tilsendt Museet som Gave fra afdøde Snedkermester Peter Sejrup, Faverby Mark ved Faxe Ladeplads. Papirerne, der i sin Tid har tilhørt Kaptajn John D. Farrer, omfatter forskellige Dokumenter vedrørende dennes to Kufskibe „Die vier Geschwister“ og „Elisabeth“, Kaperskonnerten „Eleonora“, Kaperbaaden „Christian“, Fregatten „Triton“ etc. Søminemester Janus Sørensen har skænket nogle Fotografier af Skoleskibet „København“, fra Fredericia Museum er modtaget nogle Konstruktionstegninger af en Slup, en Brig og en Skonnert, fra Snedkermester Borella Hansen, Hillerød, nogle Sejlskibstegninger. Endvidere er erhvervet en Samling Fotografier af flensborgske Skibe, nogle Litografier med Fremstillinger af forskellige Skibstyper samt nogle ældre Aktiebrev i forskellige mindre Sejlskibs- og Dampskibsrederier. Til Afdelingen for Dampskibsvæsen har Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri skænket Halvmodeller af Statsbanernes Isbrydere S/S „Mjølner“, 1890, og S/S „Tyr“, 1894, af Redningsdamperen „Vestkysten“, 1895, af den lille Damper „Omø Sund“, 1894, tilhørende Dampskibsselskabet for Omø Sund og Omegn samt af det svenske Dampskib „Gustaf Wasa“. Til samme Afdeling har Skibsreder Willie C. K. Hansen, København, skænket et smukt Maleri af Carl Baagøe med Fremstilling af Dampbaaden „El Ole“, 1860, der er et udmærket Minde om Rederiet C. K. Hansens tidligste Virksomhed. Ved Køb er erhvervet en Kopi af Emanuel Larsens Maleri af H/S „Hertha“, der slæber en Havarist ind til Helsingør Havn. Originalen, der er malet o. 1850, er gengivet i J. H. Schultz: Den danske Marine 1814—1848. Bd. 1, pag. 273. Til Arkivet er af Skibskonstruktør Otto Benzon, København, skænket en Samling Konstruktionstegninger af saavel større Sejlskibe som Lystkuttere. Sejlsporten er ligeledes repræsenteret ved nogle Fotografier af Lystkutteren „Fox“ og af nogle af Eggert Benzons Skibe, skænket af Fabrikejer, Dr. scient. Bøje Benzon, Stokkerup, mens Professor, Dr. med. E. Schmiegelow har givet en Samling Dokumenter vedrørende den bekendte Lystkutter

Model af Lodsbaaden „Helsingør“,
bygget 1869 af Skibsbygmester Bjerg i Helsingør.

Maleri af Carl Baagøe: S/S „El Ole“ af København, 1860.

„Urania“, der før den kom i Professorens Eje tilhørte Kammerjunker A. Lundholm. Til Koloniafdelingen er af Kontorchef P. Schwanenflügel, Svendborg, skænket en Blyantstegning med Prospekt fra St. Thomas, og fra Guvernørinde Sophie Helwegh-Larsens Dødsbo er foræret en Samling Adresser etc. fra Guvernørparrets Ophold paa de dansk-vestindiske Øer.

En af de værdifuldeste Genstande, der i Aarets Løb er tilgaaet Samlingerne, er en stor og smuk Model af „Shell“s store Anlæg ved Prøvestenshavnen, der er skænket af A/S „Dansk Shell“. Modellen giver en udmærket Fremstilling af det ca. 30.000 m² store Havne- og Tankanlæg med dets talrige Tanke og Arbejdsbygninger af forskellig Art og med det store moderne Tankskib M/S „Perna“ liggende ved Kaj under Udlosning.

Udover de nævnte Sager er adskillige andre Genstande erhvervet ved Køb eller Gave. Ny Carlsberg Glyptotek har deponeret et stemningsfuldt Maleri af A. Melbye: Skibe i Øresund. Skibsreder Hans Svenningsen, København, har skænket et stort Skibsanker, som af Skibsrederens Damper S/S „Teddy“, Kaptajn L. J. Schrøder, er fisket op af Storebælt i Foraaret 1943. En Model af et Skibsanker med Ankerstok af Træ er modtaget fra Kommunalærer, Løjtnant C. N. W. Flint, København.

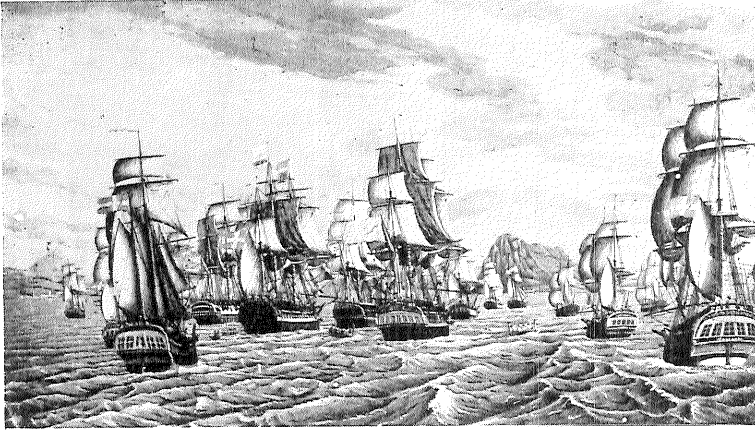

Kultegning af Henrik Olrik: Portræt af Direktor Chr. S. M. Olrik,
Grønlands Styrelse.

Nogle gamle Rigsdalersedler, der stammer fra Overbibliotekar, Dr. phil. H. O. Langes Dødsbo, er skænket af den kongelige Mønt- og Medaillesamling. Politiassistent A. Falkenberg, København, har skænket et Eksempplar af „Reglement for Lods-Indretningen i Danmark“ af 1831. Oberstinde Quist, Snek-

kersten, har givet en Non-Intervention Stander, der har været benyttet af Styrmand Sten Quist under hans Virksomhed som Kontrolloffer i den spanske Borgerkrig. Firmaet Louis Poulsen & Co. har skænket et Eksemplar af Rager-Medailen og blandt de øvrige Gaver skal nævnes en gammel læderbetrukken Metal-spærebøsse skænket af Fru Sparekassedirektør Dahl, Helsingør, og diverse Papirer, omfattende Fyrvæsen, Helsingør Færgelav etc. fra cand. pharm. C. Søgaard, Helsingør. Ved Køb er erhvervet en Kultegning af Henrik Olrik med Portræt af Direktør Chr. S. M. Olrik, Grønlands Styrelse, en farvelagt Tegning fra o. 1800 med Prospekt over Københavns Inderred og en farvelagt Tegning af C. C. Parnemann med følgende Titel: „Fregatten „Havfruen“ under Capt. v. Dockums Commando anholdes i Sigte af Fæstningen Gibraltar af tre engelske Fregatter under Capt. Halsteds Commando, som paastaar at vil visitere den danske Convoy, men bliver afslaaet samme. Den XXIV December MDCCIC“. Det smukke og velbevarede Billede er en interessant Illustration til dansk Handelshistorie under Konvojeringsperioden efter A. P. Bernstorffs Død. Af de øvrige Indkøb skal nævnes et Eksemplar af Kong Frederik III's Skibsartikler og en Samling Raderinger med Motiver indenfor Museets Interessesomraade: Købmandsgaarde, Acciseboder etc.

Udover de nævnte Genstande har Museet haft den Glæde fra forskellig Side at modtage en Række kontante Bidrag. Fra Otto Mønstedts Fond er modtaget et Beløb af 5000 Kr., Dansk Dampskibsrederiforening har givet 1000 Kr., Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggeri i Danmark 1000 Kr., Det Østasiatiske Kompagni 400 Kr., Grønlands Styrelse 300 Kr., Tubborgfondet har ydet 2000 Kr. til det foran omtalte Arbejde med Opmaalning af Smaaskibstyper. D.D.P.A. Fondet har skænket 2000 Kr. til Fremstilling af en oplukket Tankskibsmodel. Med de tidligere samme Steds fra modtagne Bevillinger paa ialt 4000 Kr. raader Museet nu over 6000 Kr. til dette Formaal, hvorefter Modellen kan sættes i Værk. Under Mærket „S“ er modtaget et Bidrag paa 200 Kr. Endelig har Selskabet „Handels- og Søfartsmuseets Venner“ til Dækning af Udgifterne ved sit Kontorhold udredet et Beløb af 600 Kr. Museet udtaler

Farv. Tegning af C. C. Parnemann: Fregatten „Havfruen under Kaptajn v. Dockums Kommando anholdes ved Gibraltar af tre engelske Fregatter, d. 24. Dec. 1799.

overfor disse saavel som de øvrige nævnte Bidragydere sin erkendtlige Tak for den gode Støtte, der derved fra de forskellige Sider er ydet Museets Arbejde.

Museet har haft den Sorg at miste sit mangeaarige Bestyrelsesmedlem Generalkonsul Johan Hansen, hvis værdifulde og interesserede Medarbejde er omtalt andetsteds i denne Aarbog. I Generalkonsulens Sted er Direktør J. A. Kørbing indtraadt i Museets Komite, og Museet glæder sig over herved at have knyttet Forbindelse med en saa fremragende og formaende Mand indenfor dansk Skibsfart.

Museumsbesøget har i Aarets Løb omfattet 22713 betalende og 2957 gratis besøgende, ialt 25670, en jævn god Stigning fra de foregaaende Aar, af hvilke de to sidste androg 22800 og 20082, men Tallet repræsenterer dog stadig kun ca. Halvdelen af det normale Besøg før Krigen.

Museet har i Lighed med tidligere Aar staaet i kollegial Forbindelse med tilsvarende Institutioner i Ind- og Udland. En Række specielle Studiebesøg har fundet Sted paa Museet, ligesom dette til Folkebibliotekerne gennem Statens Bibliotekstilsyn eller direkte til Museet bekendte Laanere har udlaant Lit-

teratur fra sit Bibliotek. Forskellige Genstande har været udlånt til Brug for Udstillingen København 1843—1943 paa Bellahøj.

Ingeniør cand. polyt. Knud E. Hansen har paa Museets Opfordring overtaget Hvervet som Museets skibstekniske Konsulent. Ingeniøren har ydet Vejledning paa forskellig Maade bl. a. ved Opmaalingen af Smaaskibstyper, ligesom hans Sagskundskab er udnyttet ved de to orienterende Undersøgelser af Skibsfundet i Kolding Fjord, som Nationalmuseet har foretaget, og i hvilke han har deltaget som Handels- og Søfartsmuseets Repræsentant. Museet udtrykker herved sin Glæde over at have knyttet Forbindelse med en saa fremragende faglig Medarbejder og takker ham for hans Virksomhed hidtil. Museet udtaler ligeledes sin Tak overfor Svitzers Bjergningsentreprise, der efter Henstilling fra Museets Repræsentant paa fortrinlig Maade støttede den nævnte Undersøgelse af Koldingfjordfundet ved at stille gratis Dykkerundersøgelse til Raadighed. Fundet har meget stor Interesse, og man maa haabe paa, at det vil blive muligt efter Krigen, naar Konserveringsvædske igen haves i fornødent Omfang, at foretage en rationel Undersøgelse af dette Skibsfund.

Museets Arbejdslokaler er i det forløbne Aar undergaaet en væsentlig Ændring, idet den Bygning paa Helsingborg Ravelin, som Museet har Raadighed over, er blevet istandsat. To nye Kontorlokaler er her indrettede og taget i Brug. Lokalerne er ikke store, men hyggelige og tjenlige, især til Vinterbrug. Til Supplement vil blive indrettet et mindre Kontor og Konferenceværelse i Hovedslottet. Ved denne Nyordning er Museets Arbejdsforhold væsentlig forbedrede, desværre paa Bekostning af Museets Magasin, der lader meget tilbage at ønske. En Del nyt Kontorinventar er fremstillet, især et Arkivskab til Museets Seddelkatalog, Sag- og Navneregister samt Accessionsprotokoller.

Museet har fra Arbejdsministeriet faaet en Bevilling paa Beskæftigelsesloven paa ialt Kr. 8500.— til Lønning af en cand. mag. og en Kontormedhjælper, begge for et Aar til Udførelse af ekstraordinært Museumsarbejde. Det er Hensigten

for denne Bevilling at fortsætte Arbejdet med Registreringen af Museets Genstande samt Udarbejdelse af et Navne- og Sagregister, der vil være til stor Nytte for den fulde Udnyttelse af Museets Samlinger.

Et af Museumsdirektør Klem fremsat Forslag om en ændret Opstilling af Museets Samlinger har været overvejet af et af Komiteen nedsat Udvalg og vil senere blive behandlet af Komiteen. Efter dette Forslag vil en nøjere gennemført Kronologi blive tilstræbt i Opstillingen af det ældre Materiale, der vil blive suppleret med oplysende Stof af forskellig Art, saaledes at den danske Handels og Søfarts Historie gennem Tiderne vil blive mere anskueligt belyst end det har været muligt efter det nuværende Opstillingsprincip.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS DRIFTSREGNSKAB 1943—44

UDGIFT

Administration og Drift:

Lønninger m. m.	25673,03	Kr.	
Rengøring af Lokalerne	845,00	”	
Opvarmning af Lokalerne	1500,00	”	
Vedligeholdelse af Lokalerne ...	1000,00	”	
Diverse Ugifter og Kontorhold	2060,26	”	
			31078,29 Kr.

Museets Samlinger:

Indkøb af Museumsgenstande ...	12360,50	Kr.	
Modtagne Gaver	2600,00	”	
			14960,50 ”
Transport og Arbejdspenge	11,60	”	
Tyveri- og Ulykkesforsikring	324,33	”	
			46374,72 Kr.

INDTÆGT

Indtægt ved Forevisning	6790,46	Kr.	
Statens Tilskud: Handelsministe-			
riet	20500,00	Kr.	
” ” Arbejdsministe-			
riet	1636,49	”	
			22136,49 ”
Private Bidrag: Kontanter	12510,00	Kr.	
” ” Gaver	2600,00	”	
			15110,00 ”
Renter	387,20	”	
Underskud	1950,57	”	
			46374,72 Kr.

De ovennævnte kontante Bidrag fordeles sig saaledes:

Dansk Dampskibsrederiforening	1000,00	Kr.
Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark	1000,00	„
Grønlands Styrelse	300,00	„
Det Østasiatiske Kompagni	400,00	„
A/S Sofus Berendsen	10,00	„
Tuborgfondet	2000,00	„
D.D.P.A.-Fondet	2000,00	„
Otto Mønstedes Fond	5000,00	„
Mærket „S“	200,00	„
Selskabet „Handels- og Søfartsmuseets Venner“	600,00	„
	<u>12510,00</u>	<u>Kr.</u>

STATUS FOR 31. MARTS 1944

Aktiver

Passiver

Bankkonto	7055,98	Kr.	Vindings- og
Kassebeholdning	22,77	„	Tabskonto:
			Overført fra
			1942/43
			9029,32
			Kr.
			Underskud for
			1943/44
			1950,57
			„
	<u>7078,75</u>	<u>Kr.</u>	<u>7078,75</u>
			<u>Kr.</u>

Handels- og Søfartsmuseet paa Kronborg, den 16. Maj 1944.

JOHS. DALHOFF

KNUD KLEM

Ovenstaaende Driftsregnskab og Status er — efter at være sammenholdt med de indsendte Kassebilag — fundet overensstemmende med de af Museet førte Bøger.

København, den 15. Juni 1944.

EJNAR QVIST